

Lek med tärningar

Med stöd av sexsidiga pricktärningar får förskolebarn undersöka hur talet 7 kan delas upp på olika sätt. Aktiviteten kan sedan utvecklas för att vara en övning då elever i årskurs 1 arbetar med att dela upp talen 1–10 och kan så småningom även leda vidare till en algebraisk uppgift.

Ursprungligen genomförde jag aktiviteten tillsammans med 5-åringar men med vissa förändringar kan såväl yngre som äldre barn använda den. Exempelvis blir det en utmärkt övning i årskurs 1 då eleverna arbetar med att dela upp talen 1–10.

Förutom det material som anges nedan är det bra att ha en kamera för dokumentation. Arbetsgången är skriven som ett förslag till läraren, öppen för att improvisationer och utvidgningar beroende på hur barnen gör, frågar och uppfattar innehållet. Uppmuntra till samtal och låt barnen resonera under hela aktiviteten.

Material

Till aktiviteten behövs sexsidiga pricktärningar och knappar eller annat plockmaterial samt ritpapper och kriter eller pennor.

1. Slå tärningen och rita av den sida som kommer upp.
2. Rita av den motsatta sidan.
3. Tag lika många knappar som det finns prickar på respektive sida.
4. Räkna hur många prickar det är på varje sida av tärningen och räkna knapparna.
5. Hur många är det tillsammans på båda sidorna?
6. Låt barnen berätta för varandra.
7. Lagg fram ett papper som är delat på mitten med ett tjockt streck. Be barnen lägga samma antal knappar som det finns prickar på ena tärningssidan på ena sidan om strecket och samma antal knappar som det finns prickar på den motsatta tärningssidan på andra sidan om strecket.
8. Gör många exempel och rita bilder på alla möjligheter. Fotografera gärna. Resonera om de olika möjligheterna.

Återkom till aktiviteten en annan dag. Utgå från fotografier och teckningar från förra gången och be barnen återberätta vad de gjorde då. Resonera återigen om hur många prickar det var tillsammans på motsatta sidor av tärningen. Några idéer att arbeta vidare med:

- ◇ Låt barnen gruppera sig i grupper om sju på olika sätt.
- ◇ Slå en stor tärning och låt barnen berätta vilket tal som finns på undersidan, som inte syns.
- ◇ Låt barnen arbeta i par med att dela upp sju föremål i två högar och dölja den ena, tex i handen eller under en duk.

Spela ett bönspel

- ◇ Använd sju stora vita bönor där den ena sidan är målad röd med nagellack. Håll ut alla sju bönorna på bordet och räkna tillsammans hur många som har den röda sidan upp och hur många som har den ofärgade sidan upp.

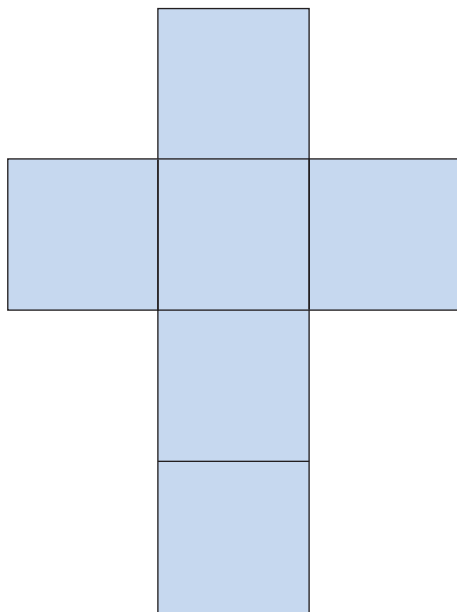
- ◇ Ett barn skakar påsen och häller ut bönorna medan de andra blundar. Barnet säger hur många röda sidor som kom upp. De andra får säga hur många ofärgade sidor det är.
- ◇ Ett barn skakar påsen och häller ut bönorna medan de andra blundar. Barnet klappar med händerna lika många gånger som antalet röda sidor som kom upp. De andra får visa hur många ofärgade det är genom att klappa händerna rätt antal gånger.

Utveckling av aktiviteten

Tärningsaktiviteter är tacksamma att använda i matematikundervisningen. En till synes mycket enkel aktivitet går ofta att förändra så den blir mer utmanande, omformas till en tävling eller bara blir ett roligt sätt för eleverna att öva färdigheter.

Att klippa ut och använda en tärningsmall kan vara ett sätt att utveckla aktiviteten. I vissa fall kanske det räcker att undersöka en tärning och rita av alla prickar på en enkel mall, som nedan, för att se att det stämmer.

Om mallen ska vikas och limmas samman till en kub är det bra om det finns klisterflikar på mallen. En sådan mall i A4-format finns att skriva ut från *Nämnamnaren på nätet*.

En utveckling av aktiviteten som leder till en algebraisk övning finns i *Nämnamnaren* artikeln *Rika tärningar*.

En undersökning av talet 9 kan göras om den vanliga tärningen byts ut till en tiosidig tärning.

Ann-Marie Eriksson

LITTERATUR

Clark, B. (2003). Rika tärningar. *Nämnamnaren* nr 4, s.30–31.